

המכתב האחרון שקיבלה אסתר מאמה

25 באפריל 1939

ועכשיו, ילדתי היקרה, עלי לספר לך דבר נואש ביותר. ביום שלישי שעבר הזמינו אותי לבוא למשרד העליה ושם הודיעו לי בצורה מפורטת ביותר שאין לנו שום סיכוי לקבל את הסרטיפיקט לפלסטינה. כל העניין התבטל לחלוטין. כמו שזה קרה לנו, זה קרה לכל אלה שציפו לקבל סרטיפיקט דרך אנטוורפן בבלגיה. וכך נגמר חלום.

הייתי המומה. לא יכולתי עוד להתאפק ופרצתי בבכי מר במקום. לא ידעו מה לעשות איתי. אט אט נרגעתי ונפרדתי מהם. נדמה היה לי שהעולם עומד דום. מעולם לא חשבתי שכך זה יקרה, וזה לאחר המתנה מורטת עצבים במשך כשבעה חודשים, עד ספטמבר 1938, שהשקענו בזה את הפרוטות האחרונות שלנו.

ילדתי, אוכל רק לומר לך – הרגשתי כאילו חלולה אני מבפנים. מיד עליתי לקומה ב', ששם רחה פראייר מקבלת קהל. לאחר המתנה של כשעה בפרוזדור למעלה, קיבלה אותי רחה לשיחה. היא הקשיבה לי, הרגיעה אותי וחשבה מה לעשות. לבסוף הציעה לי לפנות לעלייה ב' [העפלה לא חוקית].

לא ידעתי היכן המשרד. ביררתי וקיבלתי תור ליום שישי. קיבל אותי ד"ר לודוויג הזקן שהוא בן 70, ובמילים נחמדות בישר לי: "זה לא בא בחשבון!" נעמדתי כמו מאובנת. שאלתי: "מדוע?" ביקש לחסוך לו את התשובה, אך התעקשתי. ואז, בקצרה, ענה לי: "בעלך פשוט זקן מדי."

כה כעסתי ברגע זה, שרציתי לסטור לאיש למרות מעמדו. יצאתי מחדרו ושוב עליתי לרחה, כי ביקשה שאמסור לה על המתרחש. אך היא היתה בחו"ל, לרגל עניינים דחופים של עליית הנוער. הציעו לי לשלוח לה מכתב שיגיע אליה בעוד יום. מאוכזבת ירדתי במדרגות. יצאתי, חשבתי והחלטתי בכל זאת לכתוב:

'רחה יקירתי, דחו אותי. אמרו לי שבעלי זקן מדי. אך הוא רק בן 52. מצפה לעצתך. שלום וברכה.'

ועכשיו עלי להמתין לתגובה כסוף שבוע ימים. [...] גורלי נחתם וחתום. ימים בכיתי יומם ולילה. אפילו לאבא היקר היו דמעות בעיניים. תקוותנו וחלומנו היחיד היה להיות בארצנו ביחד עם ילדינו, גם אם יהיו התנאים הקשים ביותר. ועכשיו לא נשארה ברירה, למרות היותי ציונית ותיקה ומושבעת, אני חייבת עכשיו לנסות

להגיע לשגהאי. משם לעולם לא אוכל להגיע אליכם, אם לא אוכל לגייס את הכספים הדרושים לנסוע דרך כה ארוכה, עד לפלסטינה.

אבא מתנהג כלפיי בצורה מכובדת ואצילה ביותר. הוא חביב אלי ואומר בעדינות: 'יקרתי, אל תהיי כה עצובה, פן תחלי'.

היות וכספי הולך ונגמר, כך שאפילו דמי נסיעה לא נשארו בידינו, החלטתי לנסוע לאן שרק ניתן להגיע. בקשתי היא רק שאחותך הקטנה בת התשע תוכל עוד קודם להגיע למקום בטוח בלונדון. אין ברצוננו לסכן את חייה הצעירים בטלטולים למקומות בלתי בטוחים, כי אם יקרה לנו דבר מה, תישאר הילדה, כה קטנה, לבדה במקום זר, אך אם תהיה כבר בלונדון, תהיה זו חובתך המקודשת, יחד עם אחיך הגדול, לטפל בה.

כמה כבד לבנו וכמה עצוב לנו, לי ולאבא היקר, קשה לך, בצעירותך, להבין. אך שיש לנו סיבה לייאוש מוחלט – זה ודאי תוכלי גם את להרגיש.

כעת אבא עושה סיבוב במשרדי נסיעה, כדי לבחון האם, לאן ומתי ניתן להזמין משהו. במשך חודשים, הכל כבר תפוס. היינו גם מוכנים לנסות להגיע לאנגליה, כזוג משרתים, כי שם היינו יכולים להחזיק מעמד עד ליום שבו נוכל להגיע לארץ, אך אין לנו שום ידיעה כיצד עושים זאת. אולי תוכלי את לברר ולעזור לנו? אך הזמן דוחק.

תהיי בריאה, ילדתי, ותכתבי בקרוב ובצורה מפורטת, כי אנו רוצים לדעת את כל מעשייך. תוכלי באופן גלוי להגיב על מכתב זה. אבא יודע שסיפרתי לך הכל. אך כדי למנוע שיתרגש מחדש פעם נוספת, אשלח את המכתב בלי שהוא מוסיף את חלקו.

תהיי בריאה, ילדתי, ואל תשכחי את הוריך לעולם.

באהבה עמוקה,

שלום,

אמא

בני הזוג אלזה ואהרון-ארנו דובקובסקי גורשו לגטו טרזין ב-1942. האב נספה בגטו ב-1943 והאם נשלחה לאושוויץ ב-1944 ונרצחה שם.

מקור:

Auf Wiedersehen in Unserem Land, אסופת מכתבים שכתבו לאסתר הוריה מברלין ומגטו טרזין. כותרת הספר היא דבריה האחרונים של האם לאסתר לפני הפרידה: "להתראות בארצנו".